

Falende overheid, falende politiek

Linda Beijlsmit
Sammy van Tuyll

Er zitten staatsrechtelijk merkwaardige aspecten aan het aftreden van de ministers Dekker en Donner en de verklaringen die zij hebben afgelegd.

Mevrouw Dekker stelt: „Een minister is aanspreekbaar wanneer een ambtelijke dienst tekortschiet, ongeacht of ik dat persoonlijk had kunnen beïnvloeden”. Een merkwaardige uitspraak, immers een minister wordt geacht de ambtelijke diensten aan te sturen en dus altijd persoonlijk te kunnen beïnvloeden. Als dat niet zo was, hoefde zij daar ook geen verantwoording over af te leggen. Maar er zou dan veel meer aan de hand zijn: een minister die aangeeft dat zij haar ambtelijke diensten niet kan aansturen heeft een competentieprobleem. Haar aftreden is dan terecht, maar om andere redenen. Het is spijtig dat de Kamer dit niet meer aan de orde kan stellen.

Donner laat doorschemeren dat hij het niet met de conclusies van het rapport eens is. En toch treedt hij af. In dit geval is dus geen sprake van het nemen van verantwoordelijkheid voor het beleid, maar juist van het weglopen voor die verantwoordelijkheid. Van tweeën één: of een minister erkent dat hij – dan wel de ambtelijke diensten onder zijn leiding – gefaald heeft. In dat geval is het terecht dat hij daar de politieke consequenties aan verbindt en zijn functie ter beschikking stelt. Ofwel hij vindt dat – gelet op de omstandigheden – de diensten onder zijn leiding naar behoren hebben gefunctioneerd en dan hoort hij zijn beleid ook in de Kamer te verdedigen. Nu loopt Donner dus voor zijn verantwoordelijkheid weg.

Dit is des te prangender daar Donner stelt dat er fundamentele vragen op tafel liggen dan de verantwoording van het verleden. Hij stelt dat met de rapporten een zodanige verantwoordelijkheid voor het voorkomen van rampen en gevaren bij de overheid verondersteld wordt dat de vraag aan de orde komt in hoeverre zo'n verantwoordelijkheid nog te dragen is. „Als slechts het voorkomen van gevaren telt, dan dreigen rechtstaat en democratie in het gedrang te komen”. Dit is een ernstige uitspraak. Als de democratie daadwerkelijk in gevaar komt, dan dient een verantwoordelijk minister het debat daarover met de Kamer aan te gaan. Donner meent dat een dergelijk debat niet mogelijk is omdat die overvleugeld zou worden door de vraag of hij al of niet moet aftreden. Dat zal ongetwijfeld het geval zijn geweest, maar als Donner meent wat hij zegt en als de Kamer dat accepteert had hij met opgeheven hoofd kunnen aanblijven. Nu schaadt hij door zijn aftreden de democratie.

Beide ministers geven ook aan dat zij aftreden uit respect voor de slachtoffers en hun nabestaanden. Dat is te waarderen. Alleen is de timing merkwaardig. Het zou uit hoofde van deze overwegingen voor de hand hebben gelegen om direct na de brand af te treden. Dat zou daadwerkelijk een teken van respect zijn geweest voor mensen die onder omstandigheden verkeerden waarin zij meer dan wie dan ook voor hun veiligheid afhankelijk waren van een adequaat opererende overheid.

Het aftreden van ministers Donner en Dekker doet denken aan het aftreden van het kabinet Kok II drie weken voor de verkiezingen van mei 2002. Aanleiding toen was een rapport over Srebrenica, op basis van feiten die al lang binnen de overheid bekend hadden moeten zijn. Het kabinet kwam naar aanleiding van dat rapport plotseling tot inzicht dat er sprake was van dusdanig falen, dat het gehele kabinet demissionair werd. Veel politieke consequenties had het niet: het kabinet zou drie weken daarna hoe dan ook demissionair worden. Maar naar de kiezer kon de indruk worden gewekt dat de bewindslieden niet aan het pluche kleefden en hun verantwoordelijkheid namen. Een schijnvertoning, die de indruk van een falende politiek versterkte. Pim Fortuyn heeft daarvan kunnen profiteren.

Het lijkt er op dat het aftreden van de ministers ook nu meer te maken heeft met de naderende verkiezingen dan met het daadwerkelijk verantwoordelijkheid nemen voor het gevoerde beleid. Er is dus niet alleen sprake van een falende overheid, maar ook van een falende politiek. En dat verklaart waarom velen zich niet herkennen in de wijze waarop de Haagse politiek nu functioneert.

Linda Beijlsmit en Sammy van Tuyll zijn bestuursleden van de Liberaal Democratische Partij,
www.libdem.nl